

Les 15– Antwoorden

Opdracht 1: Het woord בָּרָא, bārá, schiep, staat in de bovenste regel, op een-derde van links.

Opdracht 2: Geef de vertaling en de uitspraak

Ik lees een boek	אָנִי קוֹרָא סֵפֶר	^a nie qore sefèr
Ik las een boek	[אָנִי] קָרָאֲתִי סֵפֶר	[^a nie] qarátie sefèr
Zij zegt een woord	הִיא אֹמְרֵת דָּבָר	hie omèrèt dávár
Zij zei een woord	[הִיא] אָמְרָה דָּבָר	[hie] ámráh dávár
Hij koopt een boek	הוּא קוֹנֶה סֵפֶר	hoe qonèh sefèr
הם [אתה] אַכְלֵת לֶחֶם	[attáh] áchaltá lèchèm	Jij at brood
הם [אָנְחֵנוּ] שְׁתִּינוּ תֵּה	[^a nachnoe] shatinoe te	Wij dronken thee
הם [אָנְחֵנוּ] אַכְלֵנוּ בֵּיצִים	[^a nachnoe] áchalnoe betsiem	Wij aten eieren

Opdracht 3: Geef van deze vier werkwoorden de complete verleden tijd.

	בָּרָא	Scheppen	אָכַל	Eten	שָׁתָה	Drinken	אָמַר	Zeggen
Ik (m/v)	בָּרָאֲתִי	bárátie	אָכַלְתִּי	áchaltie	שָׁתִיתִי	shátitie	אָמַרְתִּי	ámartie
Jij (m)	בָּרָאֲתָ	bárátá	אָכַלְתָּ	áchaltá	שָׁתִיתָ	shatítá	אָמַרְתָּ	ámartá
Jij (v)	בָּרָאֲתִי	bárát	אָכַלְתְּ	áchalt	שָׁתִיתְּ	shátiet	אָמַרְתְּ	ámart
Hij	בָּרָא	bárá	אָכַל	áchal	שָׁתָה	shátáh	אָמַר	ámar
Zij	בָּרָאָה	baráh	אָכְלָה	áchláh	שָׁתְתָה	shát ^e táh	אָמְרָה	ám'ráh
Wij (m/v)	בָּרָאנוּ	báránoe	אָכַלְנוּ	áchalnoe	שָׁתִינוּ	shátinoe	אָמַרְנוּ	ámarnoe
Jullie (m)	בָּרָאֲתֶם	b ^e rátèm	אָכַלְתֶּם	áchaltèm	שָׁתִיתֶם	shetitèm	אָמַרְתֶּם	^a martèm
Jullie (v)	בָּרָאֲתֵן	b ^e rátèn	אָכַלְתֵּן	áchaltèn	שָׁתִיתֵן	shetitèn	אָמַרְתֵּן	^a martèn
Zij (m)	בָּרָאוּ	bár'oe	אָכְלוּ	ách'loe	שָׁתוּ	shát ^o e	אָמְרוּ	ám'roe
Zij (v)	בָּרָאוּ	bár'oe	אָכְלוּ	ách'loe	שָׁתוּ	shát ^o e	אָמְרוּ	ám'roe

Les 16 – Cijfers 3 – Maanden, Joodse kalender

De maanden van de Joodse kalender vallen volledig samen met de maanstanden. Op de eerste dag is het Nieuwe Maan, en 's nachts is het behoorlijk donker. De nacht valt in het subtropische Israël heel snel in, een avond-schemering bestaat er niet. Als kampeerder moet je om half zeven de tent opgezet en de slaapzak uitgerold hebben, want om zeven uur is het ècht donker.

Joodse Nieuwjaarsgroet met Mozes en Aaron

Twee weken later is het Volle Maan. De Bijbelse feesten vallen allemaal op of rond de 15e van de maand, dan geeft de maan in de nacht nog wat licht.

De eerste Joodse kalender ontstond omstreeks 1500 BCE, na de uittocht uit Egypte. Die eerste kalender was gebaseerd op de oude Babylonische kalender, een maankalender die ook schrikkelmaanden kende. Dat was noodzakelijk, omdat een maanmaand gemiddeld 29,5 dagen telt. Twaalf maanmaanden duren dus 354 dagen.

Een zonnejaar, gebaseerd op de omloop van de aarde om de zon, duurt ruim 365 dagen. Zo zou jaarlijks een tekort ontstaan van ruim elf dagen t.o.v. het zonnejaar.

Om te voorkomen dat de Joodse feestdagen, die seizoengebonden zijn, door het jaar heen schuiven (zoals bij de Islamitische kalender gebeurt), wordt zeven maal in de negentien jaar een schrikkelmaand ingevoerd: Adar Sheni of Adar Bet, Tweede Adar. Dat gebeurt in het 3e, 6e, 8e, 11e, 14e, 17e en 19e jaar.

De Joodse maanden met de lengte en de huidige namen zijn:

1	נִסָּן	Nisán	30	maart/april	Oude naam: Abib (lente)
2	אֵיָר	Iyár	29	april/mei	Oude naam: Ziw
3	סִיּוֹן	Siwán	30	mei/juni	
4	תָּמוּז	Támoez	29	juni/juli	Naam van een Babylonische afgod
5	אָב	Áv	30	juli/augustus	Of Menachem Av
6	אֶלוֹל	Èloel	29	aug/september	
7	תִּשְׂרִי	Tishrie	30	sept/oktober	Oude naam: Etaniem
8	חֶשְׁוֹן	Chèshwán	29 of 30	okt/november	Oude naam: Marcheswan en Bul
9	כֶּסֶלֶב	Kislev	30 of 29	nov/december	
10	טֵבֵת	Tevet	29	dec/januari	
11	שֶׁבֶט	Shévát	30	jan/februari	
12	אָדָר	Adár	29 of 30	feb/maart	Schrikkeljaar 30, gewoon jaar 29 dagen.
	בְּאָדָר	Adár 2	29	maart/april	De schrikkelmaand.

In verband met de Joodse feestdagen kan een correctie worden toegepast. Grote Verzoendag mag niet voor of na een shabbat vallen, dat is te ingewikkeld bij de voorbereidingen. Daartoe kan de maand Cheshwan worden verlengd tot 30 dagen, of de maand Kislev worden ingekort tot 29 dagen.

In de Bijbel worden de namen vooral met hun nummer aangeduid; pas na de ballingschap werden de huidige (heidense) namen gebruikelijk.

De dagen van de maand kunnen worden aangeduid met gewone cijfers, of met een combinatie van twee letters. De Hebreeuwse letters hebben een getalwaarde, zoals geleerd in les 1: de letters א t/m ט hebben een getalwaarde van 1 t/m 9, 10 = 'י , 20 = 'כ , 30 = 'ל.

Hiermee kunnen alle data in de maand worden aangegeven, zoals gebruikelijk is in de afgebeelde Joodse agenda. Het grootste getal wordt het eerst, dus rechts, opgeschreven.

Bij 15 en 16 wordt een andere notatie gebruikt: י"ה en י"ו komen beide voor in de Godsnaam יהוה, die te heilig is voor alledaags gebruik. Maar je kunt 15 toch ook omschrijven als 9+6, ט"ו, en 16 als 9+7, ז"ט!

De aanhalingstekens ' en " heten geresh en geven aan dat het een getal of afkorting betreft.

Onze maanden

Januari	יְנוּאָר	yanoe'ár
Februari	פֶּבְרוּאָר	fèbroe'ár
Maart	מָרְס	mars
April	אֶפְרִיל	april
Mei	מַאי	may
Juni	יוּנִי	joenie
Juli	יּוּלִי	joelie
Augustus	אֹגוּסְט	ogoešt
September	סֶפְטֵמְבֶּר	sèptèmber
Oktober	אֹקְטוֹבֶר	oqtobèr
November	נוּבֶמְבֶּר	novèmber
December	דֶּצֶמְבֶּר	dètzèmber

Dit zijn typisch nieuw in het Hebreeuws opgenomen woorden. Voor S-klanken wordt dan de samech ס gekozen, voor T-klanken de 'harde' T klank ט tet, en voor k, c en q de qof ק. Je hoeft deze namen niet te leren, het is ter informatie of als naslag.

Datum

In het Nederlands zeggen we '10 april', in het Engels 'April 10', en in het Hebreeuws בְּיָסֵן 10 of עֶשְׂרֵה בְּיָסֵן. {asaráh b^enisán}, letterlijk 'tien in Nisan'. Men gebruikt de mannelijke telwoorden, het gaat immers om de dag, יוֹם, yom, en die is mannelijk: 'de tiende dag in Nisan'

De naam van de maand wordt voorafgegaan door het voorvoegsel בְּ {b^e}, in of op, of בַּ {ba}, in de of op de, zie les 18.

Bekende data op de Joodse kalender zijn תְּשַׁעָּה בְּאָב {tish'áh b^eáv}, de treurdag op 9 Av, en ט"ו בְּשֵׁבַט {toe bishvat} de vijftiende van de maand Shevat.

Telwoorden

De telwoorden vormen, na de werkwoorden, het tweede lastige onderdeel van het Hebreeuws. Tot 20 zijn er mannelijke en vrouwelijke telwoorden, en die veranderen soms ook nog van vorm bij gebruik in een zin of in combinatie met een ander telwoord. Vreemd genoeg zijn het niet de vrouwelijke, maar de mannelijke telwoorden die een uitgang ה krijgen.

Getallen worden gewoonlijk vóór het zelfstandig naamwoord geplaatst, behalve het getal één, dat komt er achter.

Getal *	Mannelijk		Vrouwelijk	
1	'א אַחַד	èchad	אֶחָת	achat
2	'ב בְּנַיִם, שְׁנַיִם	sh ^e nayiem, sh ^e ne	שְׁתַּיִם, שְׁתֵּי	sh ^e tayiem, sh ^e te
<i>De korte vorm wordt gebruikt voor een zelfstandig naamwoord</i>				
3	'ג שְׁלוֹשָׁה	sh ^e losháh	שְׁלוֹשׁ	shálosh
4	'ד אַרְבָּעָה	arbá'áh	אַרְבַּע	arba
5	'ה חֲמִישָׁה	ch ^a misháh	חֲמִשׁ	chámesh
6	'ו שֵׁשׁ	shisháh	שֵׁשׁ	shesh
7	'ז שִׁבְעָה	shiv ^e 'áh	שִׁבַּע	shèva
8	'ח שְׁמוֹנֶה	shmonáh	שְׁמוֹנֶה	shmonèh
9	'ט תְּשַׁעָּה	tish'áh	תְּשַׁע	t ^e sha
10	'י עֶשְׂרֵה	asaráh	עֶשֶׂר	èsèr
11	י"א אַחַד עָשָׂר	achad ásár	אֶחָת עָשָׂר	achat èsreh
12	י"ב שְׁנַיִם עָשָׂר	sh ^e nem ásár	שְׁתַּיִם עָשָׂר	sh ^e tem èsreh
13	י"ג שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר	sh ^e losháh ásár	שְׁלוֹשׁ עָשָׂר	sl ^e losh èsreh
14	י"ד אַרְבָּעָה עָשָׂר	arbá'áh ásár	אַרְבַּע עָשָׂר	arba èsreh
15	י"ט חֲמִישָׁה עָשָׂר	ch ^a misháh ásár	חֲמִשׁ עָשָׂר	ch ^a mesh èsreh
16	י"ז שֵׁשׁ עָשָׂר	shisháh ásár	שֵׁשׁ עָשָׂר	shesh èsreh
17	י"ח שִׁבְעָה עָשָׂר	shiv ^e 'áh ásár	שִׁבַּע עָשָׂר	sh ^e va èsreh
18	י"ח שְׁמוֹנֶה עָשָׂר	shmonáh ásár	שְׁמוֹנֶה עָשָׂר	shmonèh èsreh
19	י"ט תְּשַׁעָּה עָשָׂר	tish'áh ásár	תְּשַׁע עָשָׂר	t ^e sha èsreh

In deze combinaties van telwoorden zijn soms de klanken verkort; zie les

Bij deze combinaties kunnen (hoge) koppelstreepjes worden gebruikt.

* Uitleg zie vorige bladzijde.

20	'כ עֶשְׂרִים	èsriem		
21	כ"א עֶשְׂרִים וְאַחַת	èsriem w ^e achat		
22	כ"ב עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם	èsriem oesh ^e tayiem		

Bij de telwoorden 11 t/m 19 staan de eenheden vóór de tien; daar boven staan de eenheden achteraan, gekoppeld met het voegwoord וְ {w^e} of וּ {oe}

30	'ל שְׁלוֹשִׁים	sh ^e loshiem		
40	'מ אַרְבָּעִים	arbá'iem		

De tientallen 30 t/m 90 worden aangeduid met de meervoudsvorm van de overeenkomstige eenheden.

Een bijpassende **Woordenschat**:

חֹדֶשׁ, חֹדָשׁ	chodèsh (m)	Maand חֹדָשִׁים chodáshiem
		<i>Afgeleid van het werkwoord חָדַשׁ chádash Vernieuwen, wegens de nieuwe maan die elke maand nieuw verschijnt.</i>
חֹדְשֵׁי, חֹדְשֵׁי	chod'shie (bn)	Maandelijks
בְּעוֹד חֹדֶשׁ	b'e'od chodèsh	In een maand tijd
לִפְנֵי חֹדֶשׁ	lifne chodèsh	Een maand geleden
שָׁנָה	shánáh (v)	Jaar שָׁנִים
אֲבִיב	áviev (m)	Lente
תֵּל אֲבִיב	tel aviev	'Lenteheuvel', Tel Aviv
קִיץ	qayits (m)	Zomer
סָתוּ	s'táv (m)	Herfst
חֹרֶף, חֹרְף	chorèf (m)	Winter

Opdracht 1: Geef de tegenwoordige tijd van het werkwoord עָבַד ávad Werken
 Ik (m) Ik (v) Wij (m) Wij (v)

Opdracht 2: Geef de uitspraak, plaats waar nodig klinkertekens, en vertaal:

- שֶׁבֶט בַּחֹרֶף
- בְּבֵית לֶחֶם בְּטֶבֶת
- שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדְשִׁים בְּשָׁנָה
- בְּתֵל אֲבִיב בְּקִיץ
- עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע יָמִים
- אֲרָבִים פְּרוֹת
- אֲנַחְנוּ עוֹבְדוֹת בְּאֲבִיב
- Morgen [is het] 14 Elul
- Zij werkt op maandag
- De eerste maand
- Cheswan [is] in de herfst
- Vandaag [is] een feestdag
- Vijfentwintig maanden
- Wij (v) werken in de lente

Deze *Introductie cursus Hebreeuws* behoort bij de *Israël-weekbrief*.

Bronnen: www.beleven.org; nl.wikipedia.org; *millon*; *Melet*, Arjeh Gebhard, uitg. Coutinho; *Ulpanor.org* (afbeelding Jewish Month)

Zie ook: <http://www.teachmehebrew.com/numbers-in-hebrew.html>; [Les 25](#), woordenlijst t/m les 24; www.dictionary.co.il/judaism_calendar.htm